Van spinnewiel tot Driessenshof

1

Ons verhaal begint zo omstreeks 1820. Als je in gedachten mee gaat naar die tijd dan sta je wel even vreemd te kijken, want de bebouwde kom van Aalten was nog piepklein, niet te geloven! De Markt, de Kerkstraat, de Landstraat, de Hogestraat, de Veemarkt, de Achterstraat, de Bredevoortsestraatweg en de Peperstraat: dat was zo,Äôn beetje het hele dorp. En Bredevoort was nog een heel klein stadje, waar iedereen nog binnen de grachten en de wallen woonde. Maar er woonden natuurlijk ook heel veel mensen buitenaf op kleine boerderijtjes.

2

Al eeuwenlang leverde de boer het voedsel (rogge, gerst, erwten en bonen en dergelijke). En de grondstof voor kleding: linnen en wol. Op de boerderij was men dan ook druk met de teelt van vlas en met het spinnen en weven. De vrouwen en meisjes gebruikten hun spinnewiel. En vaak was één van de mannen op de boerderij aan het werk met het weefgetouw. Het was de tijd na de Franse overheersing. Ons land was verarmd. Ook hier in Aalten heerste veel armoede. Er was weinig werk en weinig te verdienen.

3

Maar in Bocholt zijn enkele heren die in Aalten wel een textielfabriekje willen beginnen (spinnerij, weverij en blekerij). Waarom nou net in Aalten? Wel, ze schrijven in 1825 in hun verzoek aan de Koning: - ‘omdat bij het nabijgelegen Bredevoort genoeg Wateren voor Bleekerijen gevonden worden’ - en omdat Aalten gelegen is aan de “grote Route van Zutphen, Deventer en Doesburg” naar Duitsland; - omdat ‘het arbeidsloon in Aalten voor spinners en wevers minder kostbaar’ is. (Ze verdienen hier dus minder dan in bijvoorbeeld Holland of Bocholt). Ze weten ook wel dat hier heel wat mensen wonen die kunnen spinnen en weven. Dat doen ze immers thuis op de boerderij ook. Al eeuwenlang verbouwen ze vlas en maken er voor eigen gebruik linnen van voor lakens en kleding.

4

De heren krijgen toestemming voor een fabriek in Aalten. Maar wél voor binnen de bebouwde kom van het dorp. De heren wilden bouwen aan de Dijkstraat. Nee, dat mocht niet. Dat was buiten de bebouwde kom. (De beek was toen de grens van de bebouwde kom.) Dus start Anton Driessen in 1826 een spinfabriekje op de Markt in het huis naast het huidige museum. In latere jaren mocht er wel een fabriek aan de Dijkstraat worden gebouwd. Er kwam daar dus toch een textielfabriek en wel op de plaats die nu nog Driessenshof heet. In Bredevoort bestaat in 1816 al een bombazijnfabriekje (bombazijn is een stof geweven van linnen en katoen). Daar werken 8 mannen. Ook is er een linnenblekerij. Dat bleken maakt de stof mooi wit. Er is veel water voor nodig. De lappen stof worden in de zon gelegd op een stuk grasland, “de bleek” genoemd. In 1834 begint ene meneer Van Eijck uit St.-Niklaas (een stad in België) in Bredevoort een weverij. Hij brengt 20 goede wevers mee uit België. Ze wonen in Bredevoort in het Ambtshuis. En de weverij is in de Misterstraat (nu nr. 2). Zo komt er in onze streek meer werk en wordt er ook wat meer verdiend. En daar moeten de kinderen bij helpen. We lezen ergens: “Bij iedere twee spinmachines een kind om de gebroken draad weder aan te hechten”.

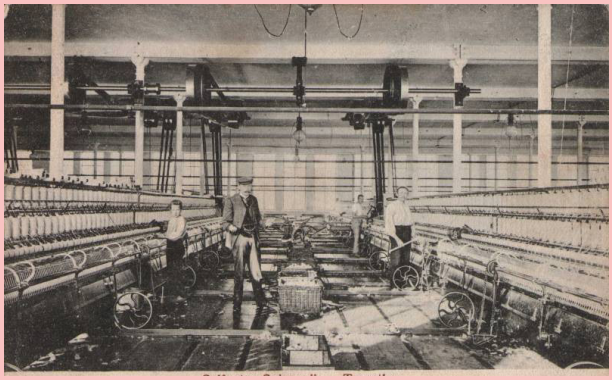

Van spinnewiel tot Driessenshof

5

Langzamerhand komen er meer “fabrieken”. Eigenlijk zijn het een soort schuren waarin bijvoorbeeld 30 mannen ieder aan een weefgetouw werken. Alles met de hand. Maar er komen wel veranderingen. Zo gaat men ook weven met katoenen garens. Die zijn wat fijner en zachter, maar minder sterk. Bij het weven breken ze sneller. Daarom gebruikt men in het begin voor de schering de sterkere linnen garens. Want als de scheringdraden breken is dat een ramp. Dat kost veel meer tijd dan reparatie van de inslag. Voor de inslag worden dan katoenen garens gebruikt. Het katoen kwam eerst uit “Ons Indie”zoals men dat vroeger noemde. (Nu heet het Indonesië). In later tijd komt het katoen vooral uit Amerika en gaat via Amsterdam per schip en kar het land in.

6

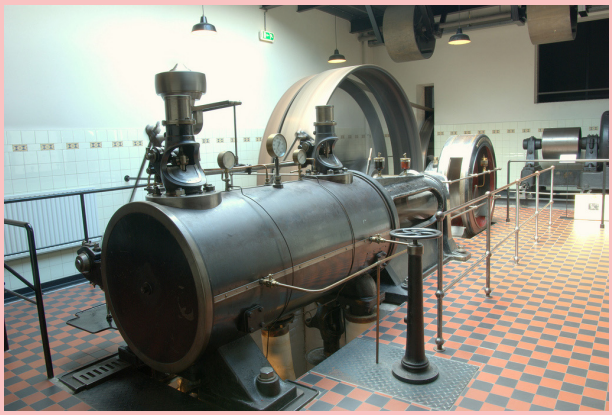

Al die fabrieken werken nog steeds met handkracht (of voetkracht). Ze hebben dus geen motoren. Maar dat gaat veranderen. Benzine- en dieselmotoren bestaan nog niet. Maar stoommachines wel. Neef Heinrich Driessen bouwt een spinnerij op de Harberskamp aan de Hogestraat. En daar wordt in 1849 een stoommachine geplaatst. Het is de eerste stoommachine in Oost-Gelderland. Spoedig volgen er meer fabrieken die stoomkracht gebruiken.

7

Wie hard werkt moet veel eten. En een stoommachine dan? Moet die ook eten? “Eten”?
Nou ja, die heeft brandstof nodig. Een stoommachine moet gestookt worden met steenkool. Maar hoe kom je nou in de Achterhoek aan steenkool? Die moest uit Duitsland komen. En dat was wel een probleem. De Achterhoek was toen nog echt een achteraf gelegen hoek van het land. Rivieren en kanalen zoals in het westen van Nederland zijn hier niet. Dan moest alles dus met paard en wagen worden gebracht. Een bode haalde bijvoorbeeld een vracht uit Bocholt. Maar de wegen waren mod derige zandwegen, vaak met veel kuilen. Soms waren kleine stukjes verhard. Zo werd in 1862 de weg van Bredevoort naar Winterswijk verbeterd. Het werd een grindweg. Ja het vervoer van steenkool en ander zwaar spul over zulke wegen met kar en paard was een ramp

8

Maar ook hier zal de stoommachine uitkomst brengen. Een stoommachine op wielen: de stoomtrein. Ja die bestond al een poos. In Engeland al 50 jaar. Omstreeks 1880 werden er plannen gemaakt voor een stoomtrein in de Achterhoek. Dat zal een verbetering geven voor al die fabriekjes: de steenkool klan gehaald worden en de textiel kan gemakkelijk worden afgevoerd. Vooral de textielfabrikant Willink uit Winterswijk zet zich in voor een spoorlijn. Zo krijgt Winterswijk een spoorlijn naar Zutphen en naar Duitsland. En in 1885 wordt de spoorlijn van Winterswijk via Aalten, Varsseveld en verder naar Zevenaar geopend. Aalten krijgt een station. Bredevoort later ook. En Lintelo krijgt een halte. Mensen en vracht kunnen nu gemakkelijk worden vervoerd.

Van spinnewiel tot Driessenshof

9

Daar blijft het niet bij. Er komen ook stoomtrams. Die rijden wel langzamer. Maar ze komen tot midden in het dorp. Voor de trein moest je altijd nog naar het station lopen. (Er waren nog geen fietsen). In 1910 gaat hier de tram rijden. Die rijdt van Lichtenvoorde over Bredevoort naar Aalten en verder naar Bocholt. Dat laatste was makkelijk voor al die mannen die in Bocholt in een textielfabriek werkten. Tot dan toe moesten ze elke ochtend voor hun werk naar Bocholt lopen. En ‘s avonds weer terug naar huis.

10

We begonnen dit verhaal in 1820 en nu zijn we met het jaartal 1910 bijna een eeuw verder. De huisvlijt groeide uit tot een industrie met